

Horváth Zoltán¹

HÁTORSZÁGVÉDELEM, TERÜLETVÉDELEM

Területvédelmi ezredek, zászlóaljok a hatékonyan működő területvédelmi rendszer érdekében

DOI: 10.30583/2019/3/024

Absztrakt

2017 tavaszán új szolgálati formával - önkéntes területvédelmi tartalékos - bővült a Magyar Honvédség tartalékos katonai szolgálata. Ezzel egyidőben elkezdődött a területvédelmi alegységek (ezredek, zászlóaljok) megalakításának előkészítése is. 2018. október 01-én megalakult az első két területvédelmi ezred, alárendeltségében a megyei szinten szerveződő területvédelmi zászlóaljok. Az említett szervezeti egységek speciális feladatrendszerükkel szerves részét képezik az ország háttérvédelmének. A hatékony működés érdekében még sok munka vár e területen szolgálókra.

A tanulmány célja a figyelem felkeltése, javaslatok megfogalmazása a háttérvédelmi és területvédelmi szempontból hasznos és hatékonyan működő katonai szervezetek kialakításához, ezzel hozzájárulva az aktív (professzionális) katonai szervezetek munkájának eredményes végrehajtásához és természetesen az ország fegyveres védelméhez.

A háttérvédelmi, területvédelmi feladatok hatékony végrehajtásához olyan területvédelmi alegységekre van szükség, amelyek szervezeti, feltöltöttségi és kiképzettségi szempontból is készen állnak a kihívások kezelésére, integrálódnak a területvédelmi rendszerbe, együttműködve a Magyar Honvédség aktív katonai szervezeteivel, a társ fegyveres és rendvédelmi szervekkel, a közigazgatási rendszer egyes elemeivel, valamint a feladatokban érintett civil szervezetekkel.

A tanulmány alapvetően a személyes tapasztalatok összegyűjtése és feldolgozása alapján megfogalmazott problémákat veti fel, és fogalmaz meg javaslatokat.

1 Dr. Horváth Zoltán alezredes MH 6. Területvédelmi ezred ezredparancsnok-helyettes, ORCID: 0000-0002-2601-2670

Kulcsszavak: Önkéntes Területvédelmi Tartalékos Erők, hátszágvédelem, területvédelmi zászlóalj, önkéntes területvédelmi tartalékos katona

Abstract:

In the spring of 2017, the Reserve Military Service of the Hungarian Defense Forces was expanded with a new form of service, the Voluntary Area Defense Reserve. At the same time, preparations for the establishment of the Area Defense Units (regiments, battalions) began. On October 1, 2018, the first two Area Defense regiments were formed, with the County level battalions under their command. These departments, with their special mission system, are integral parts of the protection of the Country's hinterland. For the effective operation, there is still a lot of work for the people serving in these areas.

The purpose of the study is to raise attention, to formulate proposals for the establishment of military organizations that are useful and effective from the point of view of hinterland and territory protection, thus contributing to the effective implementation of active (professional) military organizations and, of course, to the country's armed defense.

Effective implementation of hinterland and area defense tasks requires regional defense subdivisions that are ready to handle challenges from an organizational, training standpoint, and ready to integrate into the regional defense system, in cooperation with the active military organizations of the Hungarian Defense Forces, the armed and law enforcement forces, the elements of the administrative system and with the civilian organizations involved in the tasks.

The study basically raises problems and formulates suggestions based on the collection and processing of personal experiences.

Keywords: Voluntary Territorial Reserve Forces, Hinterland Defence, Territorial Defence Battalion, Voluntary Territorial Reserve Soldier

Bevezető

A Zrínyi 2026 Honvédelmi- és haderőfejlesztési program keretében elindult a Magyar Honvédség tartalékos állományának növelése, az új tartalékos szolgálati forma, az **Önkéntes Területvédelmi Tartalékos**

(ÖTT)² szolgálat létrehozásával. A munka dandárja az Önkéntes Területvédelmi Tartalékos rendszer felállításával, kialakításával kapcsolatban az MH Hadkiegészítő, Felkészítő és Kiképző Parancsnokságra (MH HFKP) hárult.

2017 elején megalakultak az első Megyei Előkészítő Részlegek, velük párhuzamosan a megyei kiképző századok, valamint az ország megyéiből körzeteket hoztak létre – három megye egy körzet – a körzetparancsnokok vezetésével.

2017 áprilisában elindult a szervezetépítő munka. A Megyei Előkészítő Részlegek önállóan, illetve a Katonai Igazgatási és Érdekvédelmi Irodák szakembereivel együttműködésben megkezdtek a polgári lakosság tájékoztatását, toborzását az új tartalékos szolgálati formával kapcsolatban.

A feladat elindításakor „célközönségként” több szervezet került megjelölésre.

Elöljárói feladatszabás és engedély alapján felkeresték a megyei Kormány megbízottakat, a járások hivatalvezetőit, akik hozzájárulásával megszólításra kerültek a polgármesterek (jelentős része). A Kormány megbízottak, illetve a járási hivatalvezetők többsége támogatta a feladatunkat. A polgármesterek vonatkozásában már nem annyira egyetemes a kép. Voltak, akik igyekeztek megtenni mindent annak érdekében, hogy a település lakosságával egy tájékoztató erejéig kapcsolatba kerüljünk. Próbálkoztunk a munkaidő utáni lakossági fórumokkal, a falugyűlésekkel, az önkormányzati testületi ülésekkel, kisebb-nagyobb sikerrel.

Toborzó kollégáinkkal együtt több közép- és felsőfokú oktatási intézményt felkerestünk annak érdekében, hogy a tanulóknak, hallgatóknak bemutassuk az ÖTT szolgálati formát, vele párhuzamosan ízelítőt adtunk (előadás, filmvetítés, technikai bemutató) a Magyar Honvédségről.

Véleményem szerint az által, hogy eljutottunk olyan településre is, ahol a sorkatonai szolgálat felfüggesztése óta, katona sem járt, egy

2 Önkéntes területvédelmi tartalékos katona: Magyarország járásaiban (174 járásban és 23 fővárosi területben) szerveződő járási századok állományába tartozó önkéntes tartalékos katona, aki szükség esetén a járásában kerül alkalmazásra.

„lendületet adtunk” a Magyar Honvédség állományába jelentkezők létszámának (és nem csak az ÖTT állományra gondolok) növeléséhez.

A különböző szolgálati formákra jelentkezők létszámának növekedése – meggyőződésem szerint - a Katonai Igazgatási és Érdekvédelmi Irodák munkája mellett a Megyei Előkészítő Részlegek jelenlétének, időt, energiát nem kímélő munkájának eredménye.

Az első szerződött állomány kiképzése 2017 októberében megkezdődött.

A szervezetépítő munka - és ezzel párhuzamosan az állomány alapfelkészítése, kiképzése - azóta is töretlenül folyik.

A Magyar Honvédség, ezen belül a területvédelmi alegységek a civil társadalomból építkeznek. Annak érdekében, hogy minél többen „álljanak közénk”, vállalják a haza iránti elkötelezettséget, **kiemelt figyelmet szentelünk a társadalmi kapcsolatok építésére, ápolására.**



1. számú kép. Megalakulnak a területvédelmi erők

2018. október 01-én megalakultak a területvédelmi ezredek, alárendeltségükben a területvédelmi zászlóaljok. A Magyar Honvédségen belül **egy új szolgálati kultúra** kezdett el kialakulni.

Természetesen sikerként könyvelhető el a mára kialakult ÖTT létszám. Ahhoz azonban, hogy a szolgálatot önként vállalók ne csak egy tömeget (elnézést a kifejezésért), hanem egy valós, kézzelfogható, az ország fegyveres védelme szempontjából alkalmazható szervezetet alkossanak, még sok tennivaló van.

A célom – és úgy gondolom, a területvédelmi alegységeknél szolgáló katonatársaimé is – egy hatékonyan működő, a **háterszág- és területvédelmi szempontból hasznos és hatékonyan működő katonai szervezetek kialakítása**, valamint az aktív (professzionális) katonai szervezetek feltöltésének maximális támogatása, illetve munkájuk eredményes végrehajtásához való hozzájárulásunk.

A jelen cikk összeállításával a céljaink eléréséhez szeretnék segítséget nyújtani. A cikket a személyes tapasztalataimat felhasználva, az elért sikereket és kudarcokat figyelembe véve, valamint a témához kapcsolódó szakirodalmat feldolgozva, számos szakanyagot tanulmányozva állítottam össze.

1. A területvédelem a háterszágvédelem része

A világban, illetve Európában történő események, a biztonságot veszélyeztető kihívások arra engednek következtetni, hogy **egyre jobban felértékelődik a háterszágvédelem és ezen belül a területvédelem szerepe.**

A területvédelem³, mint a háterszágvédelem része, jelentős szerepet játszik a biztonsági dimenziók garantálásában. A lábjegyzetben szereplő megfogalmazás alapvetően a katonai terminológiában használatos. A valóság azonban ennél összetettebb (szabályzók, civil szervezetek, rendvédelmi, katonai, közigazgatási rendszer stb.).

3 Területvédelem: a védelem formája, aminek célja megakadályozni az ellenség tevékenységét egy meghatározott területen. (*Katonai Terminológiai értelmező szótár, Zrínyi Kiadó 2015, 643. o.*)

Manapság a háterszág⁴ nem egy fizikailag behatárolható terület-rész, országrész. Egy olyan komplex fogalom, amely biztos hátteret nyújt (infrastrukturálisan, működési szempontból, gazdaságilag stb.) a műveletekben résztvevő csapatok számára (logisztikai utánpótlás, humán erőforrás biztosítása, kiképzés zavartalan működése, információs hálózat stb.), valamint a lakosság (társadalom) részére. **A háterszág védelme az ország biztonságos, békés, zavartalan működésének (gazdaság, közigazgatás, honvédelmi felkészítés stb.), a lakosság védelmének biztosítása, a műveleti területen feladatot végrehajtó katonai szervezetek támogatása különböző időszakokban, mely magába foglalja a szabályzókat, szervezeteket, vezetési-irányítási, működési rendjüket.**

Korunk biztonsági kihívásai jelentősen megváltoztak. A béke és háborús időszak között nincsenek erős határok, az időszakok között a helyzet akár napok alatt változhat. Az alkalmazható eszközök skálája széles (nem csak katonai eszközök). A katonai célpontok mellett gazdasági, politikai, közigazgatási célpontok is megjelennek. Veszélynek van kitéve a kritikus infrastruktúra (a létfontosságú rendszerelemek). Jelentős szerepet kap az információs hálózatok elleni támadás. A várható támadások ideje, helye kiszámíthatatlan.

Az említett kihívásokkal kapcsolatban biztonságpolitikai és katonai szakértők egyre többször emlegetik a **hibrid hadviselés** fogalmát.

Az említett kihívások azt sugallják, hogy egy, az országot ért támadás esetén elmosódik a műveleti terület és a háterszág közötti határ, és megnőhet a háterszág veszélyeztetettsége. Mindezeket figyelembe véve, az elmúlt „jó pár évben⁵” háttérbe szorult **háterszágvédelem megszervezése különösen fontos feladattá vált.** A háterszág természetesen mindig is fontos szerepet töltött be, de annak védelme – különösen az elmúlt évtizedekben – nem élvezett prioritást.

4 Háterszág: a hadviselő ország területének az a része, amely kívül esik a fegyveres erő (haderő) hadi/ harctevékenységeinek körzetén, s ahol a polgári lakosság viszonylag békés élettevékenységét csupán légitámadások veszélyeztetik (zavarják). Korszerű háborúban a háterszág és a haditevékenységek területe közötti határ elmosódik, miután az ellenséges csapások a háterszágot is fokozottan veszélyeztetik. (*Katonai Terminológiai értelmező szótár, Zrínyi Kiadó 2015, 257. o.*)

5 Megjegyzés: az 1990-es években a katonai vezetés komoly tervezőmunkát folytatott a területvédelem megszervezésével, a területvédelmi és honvédelmi csapatok felállításával kapcsolatban.

A háterszágvédelem egy olyan összetett rendszabály- és feladatrendszer, amelyben a Magyar Honvédségen kívül több szervezeti elemnek is feladata van (pl. rendőrség, Terrorelhárítási Központ, katasztrófavédelmi szervezetek stb.).

A hatékonyan működő háterszágvédelmi rendszer működése érdekében célszerű:

- a feladatba bevonható szervezetek részére a háterszágvédelmi feladatrendszerből az adott szervezetre vonatkozó feladatok konkrét meghatározása (figyelembe véve az adott szervezet képességeit);
- az említett szervezetek felkészítése, összekovácsolása (gyakorlások, gyakorlatok együttes végrehajtása);
- a háterszágvédelemre vonatkozó tervek időbeni, részletes kidolgozása (a tervek kidolgozásában a közigazgatási rendszer, a nemzetgazdaság, valamint a fegyveres és rendvédelmi szervek közös tervezőmunkájára van szükség);
- egységes vezetési, irányítási és együttműködési rend kialakítása, a védett vezetés feltételeinek megteremtése;
- a háterszágvédelmi feladatokhoz szükséges anyagi, tárgyi feltételek megteremtése.

Csak a **hatékonyan működő háterszágvédelem** képes garantálni – bármilyen jellegű, a biztonságot veszélyeztető kockázat megjelenésekor – a közigazgatási rendszer működőképességét, az ország termelő tevékenységének folytatását, az egyéni és az állami vagyon védelmét.

A háterszág szerepe fontos természetesen a professzionális csapatok részére is, egy biztos háttér és megfelelő utánpótlás biztosítása szempontjából. Ezt már Clausewitz is megfogalmazta A háborúról alkotott művében:

„..., ha egy hadsereg hadba indul, akár, hogy az ellenséget és annak hadszínterét megtámadja, akár, hogy saját határaihoz vonuljon fel, szükségszerűen függő viszonyban marad élelmezésének és kiegészítésének forrásaival, s velük, mint létének és fennmaradásának feltételeivel összeköttetést kell fenntartania”⁶

6 Clausewitz: A háborúról II. kötet, Bp. 1962, 94. oldal (letöltés: <https://www.academia.edu>)

A hon védelme ezen, belül a hátszágvédelem nem a Magyar Honvédség kizárólagos feladata, bármilyen kiképzett állománnyal, bármilyen korszerű fegyverzettel, harcitechikával rendelkezik is. (Megjegyzés: A honvédelem nemzeti ügy⁷)

A hátszágvédelem megszervezése szempontjából elengedhetetlen megvizsgálni:

- a biztonságot veszélyeztető kihívásokat, azok jellemzőit, eszközeit;
- az ország geostratégiai helyzetét;
- a közigazgatási rendszer felépítését, irányítását;
- az ország gazdasági helyzetét, teherbíró képességét;
- a szűkebb és tágabb környezetben lévő országok, államok hazánkhoz való viszonyát.

A hátszágvédelmi feladatokba bevont szervezeteknek nem csak a hátszág békéjének, biztonságának megőrzésében van feladata, hanem a műveleti területen feladatot végrehajtó katonai szervezetek biztosításában is.

A hátszágvédelem katonai feladatai:

- létfontosságú rendszerlemek őrzés-védelme;
- határvédelem (együttműködésben a BM kijelölt szervezeteivel);
- csapatmozgások (nem csak az MH, hanem a szövetséges erők, eszközök mozgásának) biztosítása, megbízható után-és hátraszállítás támogatása;
- a közigazgatási és honvédelmi rendszer vezetését támogató infrastruktúra biztosítása, őrzés-védelme;
- részvétel a megrongálódott közlekedési infrastruktúra helyreállításában, együttműködésben a katasztrófavédelem erőivel;
- adott esetben a megváltozott gazdasági termelési mutatók mellett a lakosság, a hátszágban tevékenykedő katonai szervezetek ellátása;

7 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről, 1.§ (1) bekezdés

- a tartalékos és a hadköteles állomány mozgósítása;
- a mozgósított állomány kiképzése, felkészítése;
- részvétel az ellenség, az ország biztonságát fenyegető, ellenséges tevékenység felderítésében;
- a hadművelleti feladatokat végrehajtó katonai szervezetek támogatása;
- a polgári lakosság, anyagi javak mentésében, illetve adott esetben mentésében való részvétel,

A háterszágvédelem megszervezése:

A háterszágvédelmi feladatok megtervezése, megszervezése, a bevonott szervezetek (katonai és polgári) pontosítása a béke időszak feladata. A különböző helyzetekre való reagálás érdekében terveket, nyilvántartásokat kell elkészíteni. Meg kell tervezni a feladatban résztvevő szervezetek vezetési, irányítási és együttműködési rendjét. Fel kell készíteni a végrehajtó szervezeteket. Be kell gyakorolni a szükség esetén végrehajtandó feladatokat.

A háterszágvédelem megszervezésénél javasolt figyelembe venni:

- az ország geopolitikai, geostratégiai helyzetét;
- az ország biztonságpolitikai helyzetét, a biztonságot veszélyeztető kihívások elemzésének eredményeit;
- az ország közigazgatási rendszerének felépítését, működését, vezetési, irányítási rendszerét;
- az ország gazdasági helyzetét, teherbíró képességét;
- a háterszágvédelemben bevonható szervezeteket, erőket, eszközöket.

Konkrét feladatok:

- Háterszágvédelmi feladatokat szabályozó rendszabályok fogantatása.
- A háterszágvédelemben bevonható szervezetek – a Magyar Honvédség kijelölt alakulatai és a civil szervezetek – vezetésének, irányításának rendjének kialakítása, működtetése.
- A műveletekbe és a háterszágvédelemben bevont csapatok tevékenységének összehangolása.

- A háterszágvédelmi feladatokat ellátó katonai szervezetek ki-képzése, felkészítése, összekovácsolása.

Komoly tervező és szervező munkát jelent az anyagi tartalékok (élelmiszerek, ivóvíz, üzemanyag, lőszer, gyógyszer stb.) képzése, mely jelentős raktárkapacitási képességet igényel. Egy esetleges konfliktus kezdetén a fogyasztás ugrásszerűen megnő, az utánpótlás mértéke lelassulhat, akadozhat. Mindez jelentősen befolyásolja a lakosság életét, hangulatát.

A háterszágvédelem szerves részét képezi a területvédelem. Itt - hasonlóan a háterszágvédelemhez - nem a klasszikus katonai terminológiai meghatározásra kell gondolni. **A területvédelem** az ország (ország rész, megye, járás) védelme, mely rendszabályok és szervezetek, feladatrendszerek együttese a hatékony háterszágvédelem megvalósulása érdekében. Célja az ország működése, békéje és biztonsága ellen irányuló (nem minden esetben katonai) tevékenységek megakadályozása, elhárítása, a megvalósult támadás következményeinek felszámolása.

A hatékony területvédelem a feladatban érintett szervezetek együttes, összehangolt tevékenységével valósítható meg.

A szervezetek közül a Magyar Honvédségen belül területvédelmi szempontból a legnagyobb feladat a területvédelmi és logisztikai szervezetekre, valamint a különleges műveleti erőkre hárul.

A területvédelmi ezredek a lehető legjobb alapot biztosítják a körzetenkénti háterszágvédelmi katonai feladatok előkészítéséhez, illetve a későbbiek során a végrehajtásához. Véleményem szerint a háterszágvédelem katonai feladatainak vezető szerve körzetenként a területvédelmi ezred.

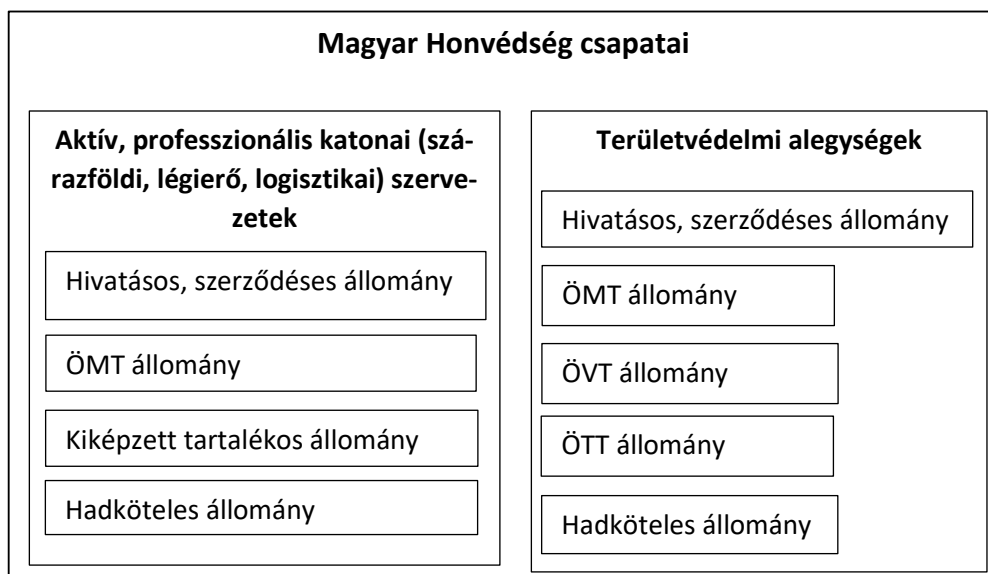
Jelen írásomban a területvédelmi szervezetekkel foglalkozom.

2. A területvédelmi ezredek, zászlóaljok megalakulása

A területvédelmi tartalékos szolgálati formát vállalók létszáma 2019 márciusára elérte a 3300 főt. Magyar Honvédség szinten megalakult **2018. október 01-vel két területvédelmi ezred** a megyei szinten szerveződő területvédelmi zászlóaljakkal.

Sajnálatos módon, ezt a formációt a mai napig Önkéntes Területvédelmi Tartalékos Rendszerként (ÖTTR) emlegetjük. Ez félrevezető lehet, különösen az aktív katonai szervezeteknél. A területvédelem, ahogy korábban is említettem, egy újszerű, de nem teljesen új a Magyar Honvédségen belül. Az **alegységek nem ÖTT alegységek, hanem területvédelmi alegységek** (zászlóalj, ezredek), melyek állományát hivatásos, szerződéses és tartalékos (önkéntes műveleti tartalékos - ÖMT⁸, önkéntes védelmi tartalékos - ÖVT⁹ és önkéntes területvédelmi tartalékos – ÖTT) katonák alkotják.

A katonai terminológia szempontjából nyilván hibás lenne új haderőnemként vagy fegyvernemként emlegetni, de a Magyar Honvédség rendszerében el kell helyezni, és nem ÖTT rendszerként emlegetni.



1. számú ábra. Tartalékosok a Magyar Honvédségben

A Magyar Honvédségnek van tartalék ereje. A tartalékos állomány nem tartalékos rendszert alkot, hanem a Magyar Honvédség katonai szervezeteinek tagja, részben személyi tartalékot képez az aktív kato-

8 Önkéntes Műveleti Tartalékos: 2012. január 01-től rendszeresített új tartalékos szolgálati forma. Alapvető feladata az alakulatok hadi állománytáblájában rögzített hadi beosztásokhoz rendelt műveleti feladatok ellátása.

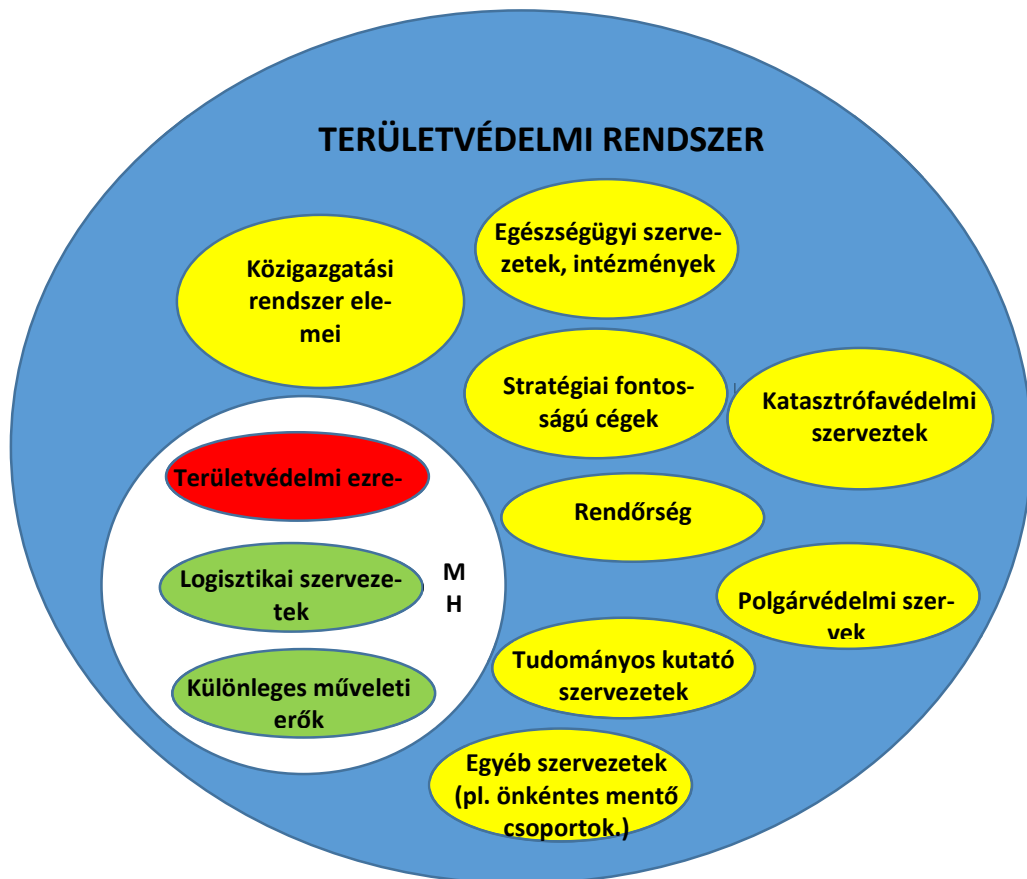
9 Önkéntes Védelmi Tartalékos: 2011. január 01-től bevezetett tartalékos szolgálati forma. Ezen állomány fő feladata az MH kijelölt objektumainak őrzés-védelme.

nai szervezetek részére (alapvetően az ÖMT állomány), részben a területvédelmi alegységek állományát képezi (ÖMT, ÖVT, ÖTT állomány).

2017. április: Önkéntes Területvédelmi Tartalékos szolgálat elindítása (járási századok feltöltésének kezdete)



2018. október 01: területvédelmi ezredek, zászlóaljok megalakulása



2. számú ábra. Területvédelmi rendszer

Véleményem szerint, ha a Magyar Honvédség önkéntes tartalékos rendszerét (ÖTR) emlegetjük, akkor a Magyar Honvédség egészéről kell, hogy beszéljünk, amely kategóriába mindhárom tartalékos szolgálati forma beletartozik függetlenül attól, hogy mely katonai szervezetnél szolgál a tartalékos.

A hibás fogalomhasználat értetlenséget és keveredést eredményez. Az ábra szemlélteti, hogy milyen hibás megfogalmazás az, ha a területvédelmi alegységeket ÖTT alegységekként vagy ÖTR rendszerként emlegetjük.

Az ÖTT helye a rendszerben: a területvédelmi alegységek – sok más szervezet mellett - a területvédelmi rendszer elemét képezik, melyek állományában önkéntes területvédelmi tartalékosok szolgálnak (akik részét képezik a Magyar Honvédség tartalék állományának).

Természetesen ahhoz, hogy ez így realizálódjon, a feladatrendszert, ahhoz igazított szervezetet és feltételrendszert ki kell alakítani.

3. Hogyan tovább

A Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program keretében elindított, területi elven szerveződő területvédelmi alegységek kialakításával, hadrafoghatóságával, feladatra való teljes készenlétével (felszerelve, kiképezve, alegység-kötelékben feladatvégrehajtásra készen) kapcsolatban az alapkoncepció 2026-ot célozta meg. **A járási századok feltöltésének az üteme (ÖTT szerződések) véleményem szerint a program „felgyorsítását” teszi szükségessé.**

A felgyorsítás indokai:

- *A Magyar Honvédség szempontjából:* rendelkezésre áll „több ezres nagyságrendben” a haza védelme iránt elkötelezett önkéntes tartalékos katona. Hibát követünk el, ha több évig húzzuk a felkészítésüket. Akik végrehajtották a 10+2 modult¹⁰, megkezdhetnék a szakfelkészítést, kötelékkiképzést. A honvédelmi

10 Az önkéntes területvédelmi tartalékos állomány részére a HVKF a 224/172. nyilvántartási számú Kiképzési programjában 10 modulból álló alapfelkészítést rendelt el. A modulok: alapozó, katonai tereptan, híradó-informatika, műszaki, egészségügyi, nem háború műveletek, harcászat I, II, lökiképzés I, II. A tíz modul 2018-ban kiegészült a 11. ABV-védelmi és a 12. lökiképzés (pisztolylövészet, kézigránát alap dobógyakorlat) modullal.

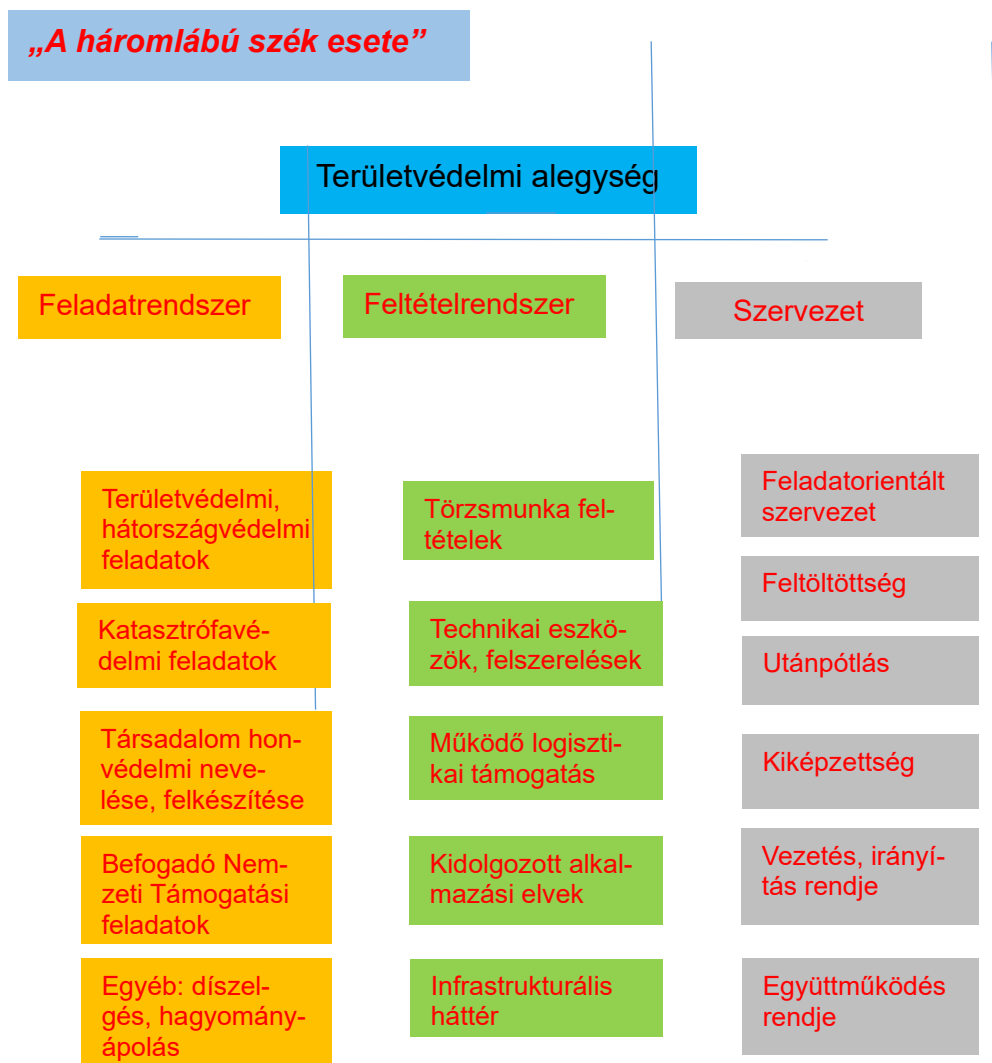
és katasztrófavédelmi feladatok végrehajtása szempontjából is fontos lenne, hogy minél előbb a szakfeladat végrehajtására képes kötelékek álljanak rendelkezésre. (Megjegyzés: adott esetben az aktív katonai szervezetek válláról vennénk le terhet a feladatok átvállalásával.)

- *A katonai biztonsághoz való hozzájárulás szempontjából:* utalnék az MHP szinten szervezett 2019. február 20-i workshop-on elhangzottakra: sajnos nem vagyunk az ellen biztosítva, hogy bármelyik pillanatban ne legyen szükség a területvédelmi erőkre. Ez csak akkor valósulhat meg, ha felkészülünk (minden szempontból) a feladatra.
- *Az önként területvédelmi tartalékos szolgálatot vállalók szempontjából:* ismeretes, hogy azon civil állampolgárokról beszélünk, akik a munkájuk, az iskolai elfoglaltságuk mellett önként vállalták – sok esetben a szabad idejüket feláldozva (de említettem azt is, hogy sokan a munkahelyükről úgy jönnek kiképzésre, feladatvégrehajtásra, hogy fizetés nélküli szabadságot vesznek ki, adott esetben a tartalékos katonai szolgálatuk után járó illetményük kevesebb, mint a munkahelyi fizetésük, időarányosan a két kiképzési napra) -, hogy jönnek a kiképzésekre, mennek díszelegni stb. **Ezen állampolgárok jelentős része – saját felmérésem eredménye alapján – büszke arra, hogy tartalékos katona, és szeretné megmutatni a társadalomnak – a kiképzésen elsajátítottak alapján –, hogy készen áll a hazavédelmére.** Szeretne még többet elsajátítani a katonai ismeretekből.
- *A társadalmi megítélés szempontjából:* számos kormány megbízott, járási hivatalvezető, polgármester, cégvezető, iskolavezető állt mellénk segítve a szervezetépítő munkánkat. Úgy gondolom, joggal várják el, hogy a részünkre biztosított önkéntes tartalékosok minél előbb készen álljanak feladatok végrehajtására, legyen az honvédelmi vagy katasztrófavédelmi jellegű.

A célok elérése érdekében érdemes megvizsgálni és a jó példákat adoptálni azon országoktól, ahol már „történelme” van a tartalékos rendszernek, kiemelten a területi elven szerveződő tartalékos katonai szervezeteknek.

Az európai országokat megvizsgálva, gyakorlatilag minden országban hasonló céllal jöttek létre a (területvédelmi) tartalékos katonai szervezetek: hozzájárulni az ország fegyveres védelméhez, illetve szükség esetén részt venni a katasztrófahelyzetek kezelésében.

A területvédelmi alegységek képességeinek kialakítása szempontjából – nem bántó jelleggel – egy háromlábú szék esetét szeretném felhozni példának. Ha a háromlábú szék bármelyik lába hiányzik, eltörik, megreped, akkor felborul. Alkalmatlan lesz rendeltetésszerű használatára. Ez alapján szeretném lemodellezni a területvédelmi alegységeket is. Bármely „láb” – feladatrendszer, feltételrendszer, szervezet – hiányzik vagy hiányos, az alegység alkalmatlan a rendeltetésszerű alkalmazásra.



3. számú ábra. Alapvetések a területvédelmi alegységgel kapcsolatban

Nagyon fontosnak tartom, hogy **mindennek az alapjául a feladatrendszer kialakításának**, rögzítésének kell szolgálnia. A feladatrendszer, mint egy alap, igényli a feltételrendszer biztosítását, a szervezet kialakítását.

3.1. Feladatrendszer

A területvédelmi alegységek feladatrendszere összetett. Az elsődleges honvédelmi feladatok mellett – területvédelem, részvétel a társadalom honvédelmi felkészítésében – fontos szerepe van a Befogadó Nemzeti Támogatásban, valamint a katasztrófaelhárításban, következményeik felszámolásában. Az egyéb feladatokon belül a területvédelmi alegységek állománya szerepet kap a díszelgésben, valamint a hagyományápolásban.

3.1.1. Területvédelem, hátszázgvédelmi feladatok:

- katonai objektumok őrzés-védelme;
- létfontosságú rendszerelemek (kritikus infrastruktúra) őrzés-védelme (üzemek, gyárak, raktárak, fő közlekedési útvonalak, repülőterek, egészségügyi intézmények, energiaellátást biztosító objektumok, műemlékek stb.);
- területzárási feladatok;
- határszakasz-védelmi feladatok;
- ellenőrző-áteresztő pontok telepítése, üzemeltetése;
- kisebb összetételű diverziós csoportok (hibrid hadviselés) elleni harc;
- forgalomszabályozási feladatok.



2. számú kép. Az MH 19. Területvédelmi zászlóalj harcászati foglalkozása

A **területvédelmi feladatokra való felkészülésre** gyakorlatilag már az alapfelkészítés időszakában megkezdődik a kiképzés. Mivel a területvédelmi alegységeknek **ez a fő profilja**, a szakfelkészítés, az alegységek összekovácsolása során erre kell helyezni a fő hangsúlyt. A területvédelmi alegységeknek professzionális szinten kell ezeket a feladatokat végrehajtaniuk.

3.1.2. *Katasztrófavédelmi feladatok:*

- árvízvédelmi, védekezési feladatokban való részvétel;
- evakuálási feladatokban való részvétel;
- visszahagyott település őrzés-védelmi feladataiban való részvétel;
- sérült személyek mentésében való részvétel;
- kitelepített lakosság elhelyezését biztosító ideiglenes objektumok telepítésében való részvétel;
- téli, rendkívüli időjárás okozta akadályok felszámolásában, valamint a lakosság ellátásában való részvétel;
- természeti és ipari katasztrófák következményeinek felszámolásában, mentésben, mentesítésben, romeltakarításban való részvétel.



3. számú kép. Árvízvédelmi felkészítés a Vízügyi Igazgatóság szakembereivel

A területvédelmi zászlóaljknál elkezdődött az állomány ez irányú felkészítése a megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságok, valamint a Vízügyi Igazgatóságok szakembereinek segítségével. A felkészítést

folytatni kell. **Jó lehetőséget biztosítanak** az állomány felkészítésére, valamint a katasztrófavédelmi-elhárítási munkákba való jártasság megszerzéséhez **a megyei szintű védelemigazgatási gyakorlatok**. A felkészítés kiszélesítése érdekében javaslom az **együttműködési, kapcsolattartási lehetőségeket kiszélesíteni területvédelmi zászlóalj szinten**. A megyékben a területvédelmi zászlóaljak parancsnokai mára jó kapcsolatot alakítottak ki a megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságok szakembereivel, illetve több megyében a különböző mentőcsoportok vezetőivel. **A kialakított kapcsolatokat kamatoztatni lehetne a személyi állomány katasztrófavédelmi felkészítésében**, amennyiben a területvédelmi zászlóaljak vezető állománya lehetőséget (felhatalmazást) kapna a közös kiképzések (nem csak gyakorlatokra gondolok) végrehajtására.

3.1.3. A társadalom honvédelmi nevelése, felkészítése:

- a civil társadalom honvédelmi felkészítésében való részvétel;
- tanintézetekben (általános, középfokú, felsőfokú) tanulmányokat folytatók honvédelmi felkészítése;
- Önkéntes Honvédelmi Előképzés;
- közigazgatási területen dolgozók honvédelmi felkészítése.

Az ország biztonsága szempontjából fontos kérdés a **civil társadalom honvédelmi felkészítése**.

A **területvédelmi alegységek** - amelyek gyakorlatilag **közvetlen kapcsolatban állnak a civil társadalommal** – aktív állománya, amely a járás századok szervezetépítésével foglalkozik, valamint a tartalékos állománya, amely tulajdonképpen addig katona jogállású, amíg kiképzésre vagy alkalmazásra bevonul, sokat tehet a civil társadalom honvédelmi neveléséért, felkészítéséért.

A sorkatonai szolgálat 2004-es felfüggesztése óta valóban érezhetően eltávolodott egymástól a civil társadalom és a Magyar Honvédség. (Személyes tapasztalat: eldugott kis településen, lakossági fórumon megkérdezték, hogy valóban létezik-e még honvédség? Azt hitték, hogy a NATO védi meg Magyarországot.) Mindez azt mutatja, hogy van tennivalónk. Meg kell ismertetnünk a lakossággal a valódi helyzetet, személyes felelősségüket az ország védelmi képességében.

Az elmúlt években a HM, illetve a Magyar Honvédség részéről is intenzív munka indult el azzal kapcsolatban, hogy a **civil társadalom közelebb kerüljön a Magyar Honvédséghez**. Különböző nyilvános

programok, rendezvények, bemutatók, laktanyai nyílt napok hozzájárulnak a „kialakult távolság” csökkentéséhez.

Továbbra is fontos feladata a területvédelmi alegységeknek a civil társadalommal való kapcsolattartás, kapcsolatépítés. A feladat végrehajtása során a szervezetépítő, honvédelmi felkészítő célok mellett kiemelten fontos a **Magyar Honvédség társadalmi elfogadottságának, elismertségének növelése.**



4. számú kép. MH 19. TVZ (Győr) kapta a beledi önkormányzattól az együttműködésért

Igaz, hogy a katonai szolgálatra való jelentkezés – bármely szolgálati formáról beszélünk – feltétele a betöltött 18. életév, de **gondolnunk kell a jövőre, a felnövekvő nemzedékre.** A ma általános iskolás tanulók 5-10 év múlva, a középiskolás tanulók 1-2 év múlva nagykorúak lesznek, és addigra megérhet bennük a **haza iránti elkötelezettség.** Ezért többek között mi tehetünk. A területvédelmi alegységek, mivel egyébként is rendszeresen „mozognak” a civilek között, és megvannak azok a képességeik (nem a kiképzésektől, katonai foglalkozások levezetésétől eltávolodott katonák, hanem akik rendszeresen az állomány kiképzésével foglalkoznak, tehát élő, valós tapasztalatuk van), melyek

alkalmassá teszik a szervezeteket az eredményes munkára, nagyban hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a fiatal korosztály kedvet kapjon a haza fegyveres védelméhez.

Az MH 19. Területvédelmi zászlóaljnál elindult 2018. év elején egy program „egy napra katona vagyok”, mely segítségével az iskolás korosztály számára próbálunk ízelítőt nyújtani a Magyar Honvédségről.

Teljesen egyértelmű, hogy nem az a cél, hogy mindenből hivatásos, szerződéses vagy tartalékos katona legyen, hanem minden magyar állampolgárban alakuljon ki egy lehetőség szerint pozitív kép a Magyar Honvédségről, érezzék és tudják, hogy van egy szervezet, amely tagjai azért vállalták a szolgálatot, hogy az ország lakói biztonságban élhessenek.



4. sz. kép: Honvédelmi felkészítő foglalkozás középiskolában

Az külön eredmény, ha az ismeretbővítő foglalkozások, bemutatók eredményeképpen megfogalmazódik a fiatal korosztályban, hogy tenni akar a hazájáért, az ország biztonságáért, és ezért katonai szolgálatot vállal.

Ahogy korábban már leírtam, a területvédelemben szerepet kap a közigazgatási rendszer is, nem katonai szempontból, hanem saját szakági területük szempontjából. Annak érdekében, hogy a területvédelem hatékonyan működjön, szükség van a feladatban érintett szervezetek együttműködésére. Az együttműködés szempontjából hasz-

nos lehet, ha a **közigazgatási terület vezetői honvédelmi felkészítésben részesülnek**. Természetesen nem katonának kell kiképezni őket, hanem egy alap honvédelmi ismereteket biztosítani. Véleményem szerint ezt a felkészítést a polgármesterek, a járási hivatalok vezetői, illetve a kormányhivatalok vezetői részére lenne szükséges levezetni.

3.1.4. Befogadó Nemzeti Támogatás

Ismert számunkra, hogy a Befogadó Nemzeti Támogatás (BNT) nem csak katonai feladat, illetve, hogy a „katonai oldalon” több szervezet, alakulat is érintett (lehet) a feladatban.

A területvédelmi alegységek feladatai a BNT-ben:

- katonai gépjármű-menetoszlopok pihenőkörleteinek előkészítése (együttműködésben más katonai szervezetekkel);
- pihenőkörletek helyszínének biztosítása;
- őrzés-védelmi feladatok;
- szükség esetén területzárási feladatok.

3.1.5. Egyéb feladatok, díszelgés, hagyományápolás

A Magyar Honvédség társadalmi elismertségét növeli, ha hozzájárulunk (díszelgéssel, koszorúzással) a települések ünnepi rendezvényeik levezetéséhez. A tapasztalatok alapján a helyi településvezetők (polgármesterek, önkormányzati képviselő testületek) és a lakosság szívesen fogadja a településről származó ÖTT-eket díszelve a településükön. A tartalékos állomány büszkén vállalja ezeket a feladatokat. (Megjegyzés: szervezetépítő hozadéka is van, ha látja a falubeli, hogy a barát, szomszéd stb. ott díszelg).

A magyar katonák számára mindig is fontos volt a múlt, a történelem tisztelete. A hagyományok ápolása különösen fontos a területvédelmi zászlóaljknál, ahol a névadók, illetve az alakulatszámok az adott megye hadtörténelméhez köthetően kerültek kiválasztásra.

3.2. Feltételrendszer

Véleményem szerint az előzőekben (3.1. pontokban) felsorolt feladatok végrehajtásához szükséges a szervezeti elemek létrehozása, felkészítése, a feladatok maradéktalan végrehajtásához a feltételek megteremtése.

3.2.1. Törzsmunka-feltételek

A területvédelmi ezredek, zászlóaljok 2018. október 01-ei megalakulásával megyei szinten megszűntek a 4 fős megyei Előkészítő részlegek, és **megalakultak a zászlóaljtörzsek**. A területvédelmi alegységek előtt álló feladatok szükségessé teszik, hogy az ezred, illetve a zászlóalj „valós”, hatékonyan alkalmazható törzsekkel rendelkezzenek.

A zászlóaljtörzs struktúrájának változtatására a 3.3.1. pontban tesz javaslatot.

A zászlóaljtörzsek nagyszámú üres beosztása jelentősen megnehezíti a hatékony törzsmunka végrehajtását. A feladatokat azonban végre kell hajtani. Ezért gyakran a kiképző századok szakállománya kerül bevonásra a törzsfeladatok végrehajtásába. A zászlóalj vezető állománya igyekszik az engedélyezett ÖMT beosztásokat feltölteni. A tapasztalat azonban az, hogy a kvalifikált (altiszti beosztásba érettségizett, tiszti beosztásba felsőfokú végzettséggel rendelkező), polgári életből érkező ÖMT-k nem teljes mértékben alkalmasak a törzsmunkára. A katonai alapkiképzés nyilván nem készíti őket erre fel.

Természetesen, a zászlóaljparancsnokok igyekeznek megtenni mindent annak érdekében, hogy felkészítsék a szakbeosztásokra a törzsek ÖMT állományát, de célszerű lenne javaslattal élni **a szakmailag felelős csoportfőnökségek** irányába, hogy **szakmai felkészítési tematikát bocsássonak rendelkezésünkre** (esetleg a szükséges szakirodalom biztosításával). Gondolok itt a személyügyi, felderítő, hadműveleti, logisztikai, ügyviteli, híradó beosztásokra.

A **zászlóaljtörzsek hivatásos, szerződéses állománya** a területvédelmi alegységekhez (korábban az Előkészítő részlegekbe) különböző beosztásokból, különböző katonai szervezetektől érkezett. A **felkészültségük változó képet mutat**. Többen nem dolgoztak korábban törzsben, így törzsmunka tapasztalata nincs. Nem ismert a törzselemek feladatrendszer, az együttműködés rendje a törzsön belül, illetve a külső szervezetekkel.

Javaslom átgondolni a területvédelmi zászlóaljtörzsek részére egy rövid **törzsmunkára felkészítő kurzust**. (Véleményem szerint ezt akár valamelyik területvédelmi zászlóalj bázisán is végre lehetne hajtani előadók biztosításával.)



5. számú kép. Zászlóaljparancsnok jelentése harcászati gyakorláson



6. számú kép. Ideiglenes vezetési ponton

A közelmúlt, Vasi védelem 2019 gyakorlat személyes tapasztalatai alapján célszerűnek tartom a **zászlóaljak tervező, szervező állományát felkészíteni katasztrófavédelmi operatív munkacsoportokban végrehajtandó feladatokra**. A területvédelmi zászlóaljak törzsállománya jelentős részének nincs ilyen tapasztalata, hacsak a korábbi beosztásaikban nem kaptak erre felkészítést, és esetleg teljesítettek szolgálatot KOCS¹¹-ban (de ez nem jellemző).

A feladatra fel kell készülni, hogy hatékonyan (tevélegesen) hozzá tudjunk járulni az ideiglenesen megalakított és működtetett helyi operatív csoport irányító, szervező, tervező munkájához. **Javaslom a Megyei Védelmi Bizottságok** (illetve ahol erre lehetőség van, a Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságok) **által szervezett gyakorlatokon rendszeresen részt venni**. Fontos, hogy a gyakorlatokon szerzett tapasztalatok alapján a területvédelmi zászlóaljak kialakíthatják a tervező munkához szükséges adatbázisokat, nyilvántartásokat is.

A hatékony törzsmunkához természetesen szükség van megfelelő **informatikai eszközparkra, hálózatokra**.

Amit fontosnak tartok a későbbi beszerzések tervezésénél, javaslom figyelembe venni, hogy valós (éles) feladatvégrehajtásnál a területvédelmi zászlóaljak (törzsek) áttelepülnek a béke elhelyezési körletükből. Ezért **javaslom mobil eszközök beszerzésében gondolkodni**.

A központi felkészítési lehetőségek mellett elengedhetetlen, hogy a törzsek állománya önállóan is képezze magát, illetve irányított önképzéseken dolgozzanak fel olyan témákat, melyek az általános katonai ismeretszintjüket, valamint a szakismereteiket fejlesztik. Ez a zászlóaljarancsnokok és törzsfőnökök felelőssége.

3.2.2. Technikai eszközök, felszerelések

A technikai eszközök, felszerelések vonatkozásában az előljáró vezetési szintek számára ismertek a problémák.

Három problémát szeretnék kiemelni:

1. Jelenleg a tartalékos állomány nem rendelkezik egyéni fegyverrel – sajnos van ilyen hivatásos, szerződéses állományú katonai

11 Katasztrófavédelmi Operatív Csoport: katasztrófa-helyzetek kezelésére, a tervező, szervező és irányító munkára létrehozott munkacsoport.

is –. **Javaslom átgondolni, hogy amennyiben az aktív (professzionális) katonai szervezetek átfegyverzésre kerülnek, a korábbi egyéni fegyverzetüket, kapják meg a területvédelmi alegységek.**

2. A jelenlegi szállító kapacitásban problémaként jelentkezik, hogy nagyobb létszám szállításához a zászlóaljok, illetve az ezredek nem rendelkeznek szállító járművel. A nagyobb létszámú állomány szállításában a Logisztikai Utaltsági Rend (LUR) szerinti katonai szervezetek igyekeznek segíteni. Véleményem szerint ez akkor jelent majd igazán gondot, ha egy árvízvédelmi feladatra kerül sor, vagy amikor a LUR szerint ellátó katonai szervezetek is olyan feladatot hajtanak végre (szándékosan nem írtam a különleges jogrendi időszakot, mert nem biztos, hogy csak akkor lesz ilyen feladat), hogy a saját állományuk szállítását kell megoldaniuk a rendelkezésükre álló eszközökkel.
3. A területvédelmi feladatok valós végrehajtásához elengedhetetlen néhány felszerelés. Csak, hogy a legfontosabbat említsem, mobil Ellenőrző Áteresztő Pont (EÁP). Minden területvédelmi feladatnál - de ahogy a Vasi védelem 2019 gyakorlaton igazolódott, a katasztrófavédelmi feladatoknál is – szükség van a mobil EÁP felszerelésre.

Nem hiánylista összeállítása a célom jelen anyaggal, ezért javaslom a területvédelmi alegységek, valamint a területvédelmi feladatok tervezésével foglalkozó állomány bevonásával (természetesen a logisztikai szakállomány segítségével) **egy anyagi készletlista, majd az anyagi készletek összeállítását, célirányosan a területvédelmi feladatokra.**

3.2.3. Működő logisztikai támogatás

Béke időszakban jelenleg a Logisztikai Utaltsági Rend szerint történik a területvédelmi ezredek, zászlóaljok ellátása. Az ellátó katonai szervezetek igyekeznek – a lehetőségükhöz mérten – támogatni a területvédelmi alegységeket.

Jelenleg a területvédelmi alegységek az állomány alapfelkészítését hajtják végre. Egyelőre a területvédelmi zászlóaljok, járasi századok bevetettségéről (harci készenlétéről) nem beszélhetünk, de világos, hogy ez a cél. Abban az esetben, ha már alkalmazásra kerülnek a területvédelmi alegységek, a jelenlegi logisztikai támogató rendszer nem képes kiszolgálni a szervezeteket.

A „pilot” üzemmel induló új helyőrségtámogató koncepció egy jó lehetőséget kínál a területvédelmi alegységek békeműködési, kiképzés időszaki logisztikai ellátásának tökéletesítéséhez.

A koncepció véglegesítésekor, a helyőrségtámogató zászlóalj, különösen az ÖTR támogató alegységek és a kiképzést támogató csoportok feladatrendszerének és eszközrendszerének kialakításakor **javaslom a területvédelmi alegységek békétől eltérő időszaki feladatait is figyelembe venni** (pl. egy területvédelmi zászlóalj egyidőben több (többféle) feladatot, több helyszínen hajt végre: létfontosságú rendszerelemeket őriz, területet zár stb.).



7. számú kép. Ebéd a kiképzés szünetében

Javaslom továbbá a **hadkötelesekkel feltölthető beosztásokba tervezett állomány felszerelésének kérdését is figyelembe venni**.

3.2.4. Kidolgozott alkalmazási elvek

A területvédelmi képesség kialakításához elengedhetetlen a kiképzett személyi állomány, a technikai eszközök, felszerelés (fegyverzet, gépjárműtechnika, egyéni felszerelés stb.), valamint a kidolgozott alkalmazási elvek megléte.

Korábban már foglalkoztam az anyagomban a területvédelmi alegységek „újszerűségével”. Ahogy leírtam, a területvédelmi alegységek feladatrendszere összetett, így az alkalmazási elvek sem biztos, hogy annyira kézenfekvőek, mint egy lövész zászlóaljé (nem szeretnék egyetlen fegyvernemet sem megsérteni, hiszen megvan mindegyiknek a sajátos feladatrendszere, küldetése és fontossága). Véleményem

szerint sok mindent figyelembe véve (pl. sajátos állomány, sajátos feladatrendszer, sajátos kapcsolatrendszer) **kell kidolgozni a területvédelmi alegységek alkalmazási elvét** – maximálisan figyelembe véve az ország fegyveres védelmi rendszerében elfoglalt helyét –.

Javaslom erre olyan **kidolgozói munkacsoport létrehozását** (már a szinopszis kialakításánál is), melybe bevonásra kerül a területvédelmi alegységektől kijelölt hadműveleti, logisztikai, híradó, egészségügyi, műszaki és védelemigazgatási szakállomány.

3.2.5. Infrastrukturális háttér

A területvédelmi alegységek béke elhelyezésével kapcsolatos problémákkal nem kívánok foglalkozni, a problémák magasabb parancsnoki szinten ismertek.

A területvédelmi alegységek alkalmazása esetén (nem a békeidőszaki feladatokra, kiképzésekre gondolok) szükségessé váló (járási) objektumok igénybevételével kapcsolatban **célszerűnek tartom egyeztetést folytatni** megyei szinten a Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságokkal is, mivel egy békétől eltérő időszakra vonatkozóan az igazgatóságok konkrét adatbázisokkal rendelkeznek a szállásolásokkal, raktározásokkal kapcsolatban. (Megjegyzés: korábban kifejtettem, hogy a területvédelem olyan összetett feladat, melyben több szervezet is érintett).

A megadott vizsgálati szempontok (100 fő elhelyezése, étkeztetés, raktározás, gépjárművek elhelyezhetősége stb.) alapján 2017 őszén, illetve 2018 tavaszán végrehajtásra került az ország összes járásának felmérése helyszínbejárásokkal. Az ezen helyszínbejárásokról készült jegyzőkönyvek alapján javasolt objektumok nagy valószínűséggel nem kerültek egyeztetésre más szervekkel.

Úgy gondolom, a tervezési, felkészülési időszakban kell egyeztetéseket folytatni, nem akkor, amikor minden szervezet megkezdí a (területvédelemből reá háruló) munkáját.

3.3. Szervezet

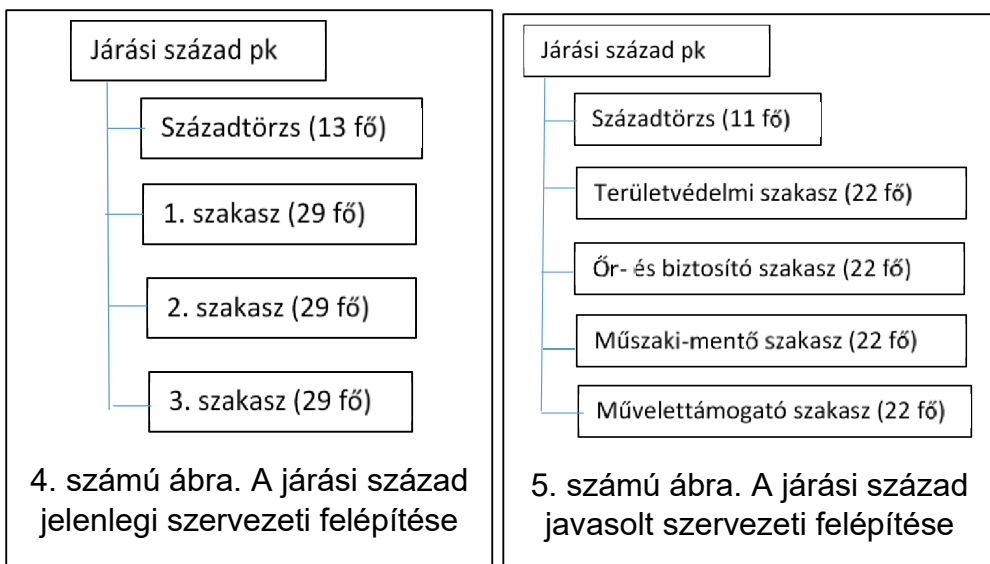
3.3.1. Feladatorientált szervezet

A területvédelmi tartalékos állomány az alapkoncepció alapján 100 fős járási századokba kerül beosztásba. A járási századok jelenlegi

szervezeti felépítése lövészszázad struktúrájának felel meg (13 fős századtörzs ÖMT századparancsnokkal, 1-3 szakasz, szakaszonként 29 fő).

Célszerűnek tartom a **járási századok szervezeti felépítésének újragondolását** és a feladatrendszerhez igazított kialakítását.

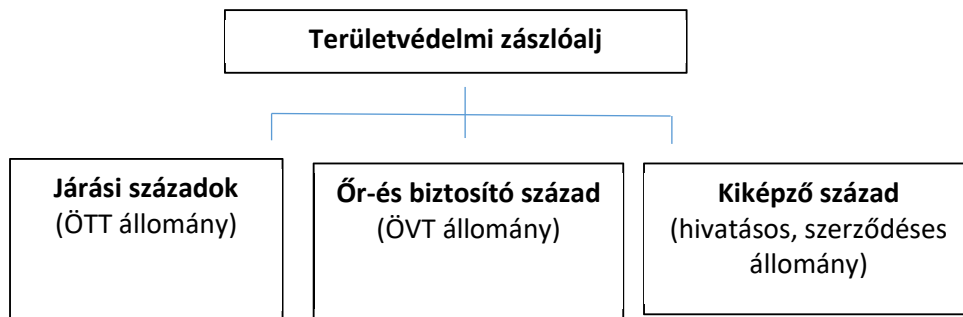
A konkrét javaslatom az alábbi 4. - 6. számú ábrákon látható.



A javasolt szervezeti felépítés – természetesen felkészített, kiképzett állománnyal – biztosítja az alaprendeltetésből adódó feladatok maradéktalan végrehajtását.

A területvédelmi ezredek megalakulásával átvételre került az **ÖVT állomány**. Jelenleg egy-egy zászlóaljhoz (körzetenként egy-egy zászlóaljhoz) „ömlesztve” kerültek beosztásba. (Megjegyzés: pl. a 19. Területvédelmi zászlóalj 207 fő ÖVT-t kapott.)

Úgy gondolom, célszerű lenne ezen **állományt feladatorientáltan elosztani a területvédelmi zászlóaljak között** (az állománytáblákat módosítva), az alábbiak szerint.



6. számú ábra. A területvédelmi zászlóalj javasolt szervezeti felépítése

A területvédelmi zászlóaljnak több civil szervezettel, valamint a közigazgatási rendszer vezetőivel (hivatalvezetők, polgármesterek, cégvezetők, iskolaigazgatók, intézményvezetők stb.) tartanak fenn kapcsolatot. A munka minőségét javítaná **a zászlóaljtörzsekben egy társadalmi kapcsolatokért, valamint a kommunikációért (a hatékony brand építést is elősegítené) felelős beosztás rendszeresítését és feltöltését.** Ezzel növelnék a kommunikációs munka minőségét, valamint szinten tehermentesítve az előljáró szerv parancsnoki iroda munkatársait.

Jelenleg a megyei KIÉI (toborzó irodák) ÖMT összekötői vannak delegálva a helyi Védelmi Bizottságokba. **Javaslom a járési ÖMT századparancsnokok delegálását a helyi Védelmi Bizottságokba.** A járési századparancsnok rendelkezik állománnyal. Abban az esetben, ha bármilyen jellegű (honvédelmi vagy katasztrófavédelmi) védelmi feladat végrehajtására kerülne sor, a járési századparancsnok által vezetett járési század kerülne alkalmazásra. Amennyiben már „béke” időszakban részt vesz a helyi Védelmi Bizottságok munkájában, megismeri a helyi védelmi tervekben foglaltakat, kapcsolatot és együttműködési rendet tud kialakítani az „éles” (vagy gyakorló) feladat végrehajtása előtt.

3.3.2. Feltöltöttség

A járési századok állományának toborzásával kapcsolatban komoly rivalizálások alakultak ki a megyei Katonai Igazgatási és Érdekvédelmi Irodák, valamint a megyei (korábban Előkészítő részlegek) Területvédelmi zászlóaljok között. A Magyar Honvédségbe betoborzott állomány létszáma jelentősen növekedett 2017-18-as évben. Nem tudom, hogy

képezte-e valaha a vizsgálat tárgyát, hogy minek köszönhető ez a növekedés.

A személyes tapasztalatom és véleményem, hogy olyan településeken is megjelentek a katonák – falunapon, iskolai honvédelmi napokon, gyereknapokon, pályaaorientációs napokon, fesztiválokon, lakossági fórumokon, járási „road show-kon, egyéb rendezvényeken –, ahol 15 éve nem is „hallottak” a hadseregről.

A megyei Előkészítő részlegek részére szabott feladat, szigorú elszámoltatással (heti létszám kimutatás a regisztrált, majd szerződött tartalékos állományról) megkövetelte, hogy gőzerővel történjen a tájékoztató munka a Magyar Honvédségről. Több településen is tapasztaltuk, hogy ÖTT szolgálati forma mellett érdeklődtek a szerződéses szolgálati forma lehetőségeiről. Annak az intenzív munkának, amit az Előkészítő részlegek végeztek országos szinten, eredménye a Magyar Honvédség különböző szolgálati formáiba jelentkezett állomány nagyfokú növekedése.

A járási századok feltöltésével kapcsolatos munka nem állt meg, de a (ÖTT) létszám növekedése megtorpant.

A területvédelmi zászlóaljtorzsek feltöltöttsége – a feladatok figyelembevételével – nem biztató. Erről részletesen szóltam a 3.2.1. alpontban.

A kiképző századok feltöltöttsége változó (60-80%-os). Sajnos a **feltöltés nehézkes**, mivel az aktív katonai szervezetek parancsnokai – megértve a náluk meglévő humánkapacitás problémákat - nem szívesen járulnak hozzá az áthelyezési kérelmekhez. A **polgári életből ÖMT szolgálatra jelentkezőkből nem célszerű feltölteni a kiképzői beosztásokat**, mivel a kiképzőknek valós katonai tapasztalatokkal rendelkező, a „katonai szakmát” profi szinten művelők alkalmasak.

Ezen a téren célravezető lenne **kompromisszum kötése az aktív katonai szervezetek parancsnokaival**. Természetesen megteszünk mi is mindent annak érdekében, hogy a részükre személyi utánpótlást biztosítsunk (akár az erre alkalmas és a követelményeknek megfelelő ÖTT-k meggyőzésével), de segítsenek a területvédelmi zászlóaljnak, különösen olyan esetben, amikor valakinek előmenetelt (beosztás, rendfokozat) jelent a területvédelmi alegységekben felajánlott beosztás.

3.3.3. Utánpótlás

A területvédelmi zászlóaljak továbbra is keresik a lehetőségeket, hogy tájékoztassák és megnyerjék a civil lakosságot az ÖTT szolgálati forma felajánlásával. Véleményem szerint a Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Programtól függetlenül ez a munka 2026 után is folytatódik, mivel a tapasztalatok alapján a fluktuációval – kicsit nagyobb mértékben, mint a hivatásos és szerződéses állomány viszonylatában – továbbra is számolnunk kell.

A kezdeti gyors ÖTT létszámnövekedés lelassult, illetve vannak tartalékos katonák, akik leszereltek.

Az 1. számú táblázat a 7. körzethez tartozó három területvédelmi zászlóalj vonatkozásában szemlélteti a leszerelt állományt (2019. májusi adat). A pirossal kiemelték közül a munkahely miatt leszerelt állomány esetében a munkáltatók – függetlenül attól, hogy a 294/2011. kormányrendelet alapján kompenzációs díjat kapnak – nem tolerálták a tartalékos állományú munkavállalók behívását.

(Megjegyzés: több ÖTT katona is jelentette, hogy a munkáltatója válaszáig elé állította: dolgozik vagy katonáskodik.)

KIMUTATÁS A LESZERELT ÖTT ÁLLOMÁNYRÓL

1. számú táblázat

Területvédelmi zászlóaljakból (7. körzet) kivált állomány 2017. október - 2019. április		
Alegység	Kivált létszám	Kiválás oka
MH 19. TVZ (Győr)	23 fő	Munkahely miatt: 5 fő Családi okok miatt: 4 fő Eü. okok miatt: 4 fő Külföldre távozott: 3 fő Más szolgálati forma: 4 fő Nemzetbiztonsági kockázat: 3 fő
MH 31. TVZ (Veszprém)	9 fő	Családi okok miatt: 3 fő Más szolgálati forma: 4 fő Törvényi szabályozás miatt: 2 fő
MH 83. TVZ (Szombathely)	3 fő	Törvényi szabályozás miatt: 2 fő Más megyébe költözött: 1 fő
Összesen:	35 fő	

javaslat:

A tartalékos szolgálatot vállalók számára fontos – hiszen meg kell élniük, a családjukat elkell tartani -, hogy az anyagi helyzetüket negatívan ne befolyásolja az, hogy ők a megélhetést jelentő munkahelyükről távol maradva (pl. fizetés nélküli szabadságot kivéve) vegyenek részt a kiképzéseken, illetve az alkalmazásokon. Javaslom, hogy az adott behívási, **kiképzési napra járó civil munkabére, valamint a tartalékos szolgálatért járó napidíja közötti különbségre kapjon valamilyen kompenzációt**, illetve juttatást. Ehhez kapcsolódóan hasznos lenne a tartalékos utánpótlás szempontjából, ha jogszabály biztosítaná, hogy a munkáltatók kötelesek fizetést folyósítani a tartalékos katonák munkavállalói részére a kiképzési napokra (későbbiekben az alkalmazási napokra) is. Természetesen segítene, ha az állam megtérítené az ilyen jellegű költségeit a munkáltatóknak.

Sokat jelentene, ha a tartalékos állománykategóriáknál is bevezetésre kerülne a bizonyos **szolgálati idő utáni (5, 10 év) kitüntetés**.

A HM tárca hatáskörén túlmutató megoldást jelentene, ha a **munkáltatók a felvételi eljárásoknál** (munkaerő alkalmazásánál) **előnybe részesítenék a tartalékos szolgálatot vállalókat**. Ez persze csak akkor valósulhat meg, ha belátják a munkáltatók, hogy a **tartalékos katonák bizonyos mértékben „értékesebb” munkaerő**. Ez a **területvédelmi alegységek parancsnokainak, kiképzőinek a felelőssége**, hogy olyan plusz „értékekkel” (fegyelmesség, csapatszellem, rendszerezettség stb.) ruházzák fel a tartalékos állományt, amely előnyt, és megbecsülést jelenthet a civil társadalomban.

A legfontosabb a **munkahely-védelem** kérdése. Ez a kérdés is túlmutat a HM tárca hatáskörén. El kellene érni azt, hogy a tartalékos szolgálatot vállalók védeltségét élvezzenek a megélhetést biztosító munkahelyük vonatkozásában. A munkáltatók ne állíthassák választás elé a tartalékos katonai szolgálatot ellátó munkavállalókat, hogy dolgozzon vagy katonáskodjon.

A munkáltatók motiválása:

Az előző néhány bekezdésekben megemlített javaslat mellett fontosnak tartom – ahogy néhány országban ez működik is – a **munkáltatók motiválását, támogatását is. Azon munkáltatók, akik hozzájárulnak a nemzet védelméhez** (pl. a munkavállalók bizonyos hányadát

biztosítják a MH részére tartalékosként), **részesüljenek állami támogatásban**. Így akár érdekeltté tehetők a munkáltatók abban, hogy ösztönözzék a munkavállalókat (dolgozókat) a tartalékos szolgálat vállalására.

A javasolt megoldások elősegítenék az ÖTT létszám növekedését, mely áttételesen az ország katonai biztonságának erősítését jelentené.

Az egészségügyi okok miatt leszereltek közül már ketten voltak, akiktől pszichikai problémák miatt kellett megválni (pszichiátriára kerültek).

Mindkét esetben olyan pszichiátriai probléma alakult ki, amelyet korábbi – gyermekkori - pszichés probléma idézett elő. Mind e két esetben kiszűrésre kerültek volna, ha a II. típusú pszichológiai vizsgálaton (ami előírás az ÖTT szolgálatra jelentkezőknek) a vizsgálatot végző pszichológus ismeri a jelentkezők korábbi kortörténetét. A vizsgálatokat végző pszichológussal folytatott konzultáció alapján, vannak olyan korábbi betegségek, amelyek a II. típusú pszichológiai vizsgálaton nem szűrhetők ki (mivel nem olyan szűrő teszt van rendszeresítve ehhez a vizsgálathoz).

Fontosnak tartom, hogy a későbbiek során időben kiszűrésre kerüljenek a pszichológiai problémás jelentkezők. Igen negatív képet alakíthat ki a civil társadalomban akár egy „bekattant” tartalékos is. A súlyosabb kockázatokról – éleslövészet végrehajtás során jelentkezik a probléma – nem is beszélve.

Véleményem szerint annak érdekében, hogy az ÖTT állomány „alkalmazhatósága” növekedjen, **komolyabb egészségügyi, pszichikai, fizikai bemeneti követelményeket kellene meghatározni**. Tisztában vagyok az MH Alkalmasság Vizsgáló Intézet leterheltségével, de talán egy csapatorvosi vizsgálat is többet jelentene, mint egy pénzért kiállított háziorvosi igazolás (amely most követelmény az ÖTT szolgálatra jelentkezőknél).

A pszichológiai szűrések is komolyabbak lennének, ha az MH egészségügyi szerve végezné.

Az egészségügyi, pszichológiai szűrések ilyen formában történő végrehajtásának a költségvonzata sem csekély. Háziorvosi vizsgálat: 5000-7000 forint/fő, pszichológiai vizsgálat: 7000-10 000 forint/fő. Háziorvosa válogatja, hogy ki hány évre (van, aki 1 évre, van, aki 5 évre) adja meg az alkalmas minősítést. Természetesen azt, akinek lejár az

alkalmassági vizsgálja, ismételten szűrésre kell küldeni, amely ismét költség.

Az ÖTT szolgálatra jelentkezőkkel szemben fizikai követelmények jelenleg nincsenek. **Javaslom ezt átgondolni és egy minimális fizikai követelményt (pl.: mint az ÖMT állománynak) meghatározni.** Ez a kiképzések, valamint a későbbiek során az alkalmazhatóság szempontjából is fontos lehet.

A járási századok alkalmazhatósága szempontjából célszerűnek tartom az általam javasoltak figyelembevételét, a szükséges módosítások (ha kell a törvényi háttérrel is módosítani kell) megtételét.

3.3.4. Kiképzettség

Nagyon fontos, hogy a rendelkezésre álló állomány – az alegységparancsnoki, a törzsek, valamint a járási századok állománya - megfelelő kiképzést és felkészítést kapjon. A törzsek felkészítéséről már a 3.2.1. pontban szóltam. Jelenleg a járási századok ÖTT állományának alapfelkészítése (1-10. modul + 11., 12. modul) van folyamatban a területvédelmi zászlóaljknál.

Az elmúlt másfél év tapasztalatai alapján célszerűnek látszik az alapfelkészítési tematika újragondolása, illetve a 11., 12. modul tananyagának integrálása a tíz modulós alapfelkészítésbe.

JAVASLAT AZ ÖTT ÁLLOMÁNY ALAPFELKÉSZÍTÉSÉRE

2. számú táblázat

Kiképzési ágak	Modulok / óra											Össz. óra
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Honvédelmi ismeretek	1											1
Katonai testnevelés	2	2	2	2	2	2	2	2				16
Alaki kiképzés	1	1	1	1	1	1	1	1				8
Jogi és hadijogi ismeretek	2											2
Szabályzatismeret			3	4					2			9

Munka-, tűz- és környezetvédelmi ismeretek	2											2
Nemzetbiztonsági ismeretek	2											2
Műszaki kiképzés		2		2			3					7
Katonai tereptan		5				3						8
Logisztikai ismeretek	2											2
Egészségügyi kiképzés			2		6							8
Híradó kiképzés			2						2			4
Általános lökiképzés		2		3				3		6	6	20
Általános lökiképzés-kiegészítés (pi, kgr.)								3	3		6	12
Általános harcászat			2		3		6	3	5	6		25
ABV védelmi kiképzés						6						6
Összesen	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	132

Konkrét javaslat:

- a 11., 12. modul kiképzési tematikáját beilleszteni a 0-10 modulba;
- a 0. modul egy alapozó modul lenne;
- a szabályzatismeret óraszámának növelését 6 órával, amely az őrszolgálat témakörével foglalkozna;
- a területvédelmi ismereteket az alapfelkészítés tematikájából kivenni, és az alapfelkészítés után egy nagyobb óraszámúban, részletesebben szakfelkészítés keretében oktatni;
- az általános harcászat óraszámát 3 órával növelni. Ezt a 3 órát az EÁP telepítés, üzemeltetés témakörére fordítani;
- a híradó kiképzés óraszámát csökkenteni.

Az alapfelkészítést befejezett állomány részére el kell kezdeni a szakbeosztásokra való felkészítést, illetve a kis kötelékekben (raj,

szakasz, század) való felkészítést, összekovácsolást. Véleményem szerint az alapfelkészítés után a területvédelmi feladatokra, valamint a katasztrófavédelmi feladatokra való felkészítést kell preferálni.

A különböző katasztrófavédelmi feladatokba bevonható erők vonatkozásában érdemes átgondolni, hogy **OKJ-s képzés** keretében, különböző gépkezelői (pl. motorfűrész-kezelő) tanfolyamok térítésmentes vagy féláras biztosítására van szükség az ÖTT állomány részére. Esetleg a munkaügyi központokkal együttműködésben felkínálni ezt a lehetőséget a civil lakosságnak. (Szerződik 5 évre tartalékos katonának, a tanfolyam felét kifizeti az MH, a másik felét az illető vagy a vállalkozó, akinél dolgozik. Ez csak egy felvetés.) Úgy gondolom, hogy szervezetépítő haszna is lenne.

A járási századok beosztásai közül több beosztás (zászlóalj szinten 15-170) **hadkötelesekkel** kerül feltöltésre. Szükséges lenne **ezen állománykategóriára kiképzési tematikát kidolgozni.**

Nagyon fontosnak tartom az alapfelkészítés után is a tervszerű (tematikára épülő), szervezett kiképzést (nem szinten tartást), mivel csak így érjük el, hogy a területvédelmi alegységek állománya alkalmazható legyen. Azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a tartalékos állomány egy „összekötő kapocs” a civil társadalom és a Magyar Honvédség között, és nem mindegy, milyen kép alakul ki a hadseregről a tartalékosokban. Milyen hírt viszik haza, a munkahelyre, a baráti, munkatársi körbe a Magyar Honvédségről.

3.3.5. Vezetés, irányítás rendje

A béke időszaki működés vezetési és irányítási rendje szabályozott: ezred – zászlóalj – század. Fontos azonban az a kérdés, hogy egy területvédelmi vagy katasztrófavédelmi feladat végrehajtása során hogyan lesznek vezetve a járási századok.

Figyelembe kell venni, hogy katonai szervezetekről van szó, ugyanakkor az adott járás biztonságához való hozzájárulás is elengedhetetlen. Sok esetben szerepe lehet a közigazgatási (védelemigazgatási) vezetés elemeinek.

A vezetői döntésekhez elengedhetetlenül szükség van információkra. Mivel a területvédelem nem csak a területvédelmi alegységek feladata, az esetek száz százalékában együtt kell működni más szervezetekkel, így az információáramlás, az információcsere az alapja a kö-

zös és eredményes munkának. A kevés, de a túl sok (esetleg a duplikált) információ is a rendszert „telítésbe” viheti, és ez negatívan befolyásolhatja a feladatvégrehajtást.

Mindezeket figyelembe véve ki kell alakítani a vezetés, irányítás rendszerét, a jelentések rendjét, ezek számítástechnikai hátterét, minthaokmányait.

3.3.6. Együttműködés

A vezetés és irányítás mellett fontos az együttműködés rendje is. Mivel a területvédelmi alegységek speciális helyzetben vannak, az együttműködés a feladatok végrehajtása szempontjából sokrétű.

Együttműködésben szóba jöhető szervezetek: a területvédelemben érintett civil és katonai szervezetek, társ fegyveres és rendvédelmi szervek, a helyi és megyei Védelmi Bizottságok, a megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságok stb.

Kiemelten fontos az aktív (professzionális) katonai szervezetekkel való együttműködés két szempontból is: a területvédelmi alegységeket el kell fogadtatni a parancsnokokkal, hogy a Magyar Honvédség ugyan olyan szerves eleme, alakulata, mint bármely más katonai szervezet – még ha tartalékosok is alkotják a századok jelentős részét –, és ha szükség van rájuk, készen állnak az ország fegyveres védelmére. Másrészt utánpótlást is biztosíthatnak a területvédelmi alegységek az aktív katonai szervezeteknek, különösen, ha többször bepillantást nyerhetnek a tartalékosok az aktív katonai szervezetek mindennapjaiba.

Annak érdekében, hogy a „gyümölcsöző” együttműködés kialakuljon, a területvédelmi alegységek vezetőinek **keresni kell a kapcsolatot az aktív katonai szervezetekkel a közös kiképzések, feladatvégrehajtások vonatkozásában.**

EGYÜTTMŰKÖDÉS AZ MH 19. TVZ ÉS AZ MH 12. ALRE KÖZÖTT

2. számú táblázat

Kiképzési rendezvény	Dátum	nap	Tartalékos létszám	Tervezett feladat
Gépjárművezető gyakorlatok	03.20-22.	3	4	FOSZAB
Légvédelmi rakéta harcászati gyakorlat őrsege	04.14 - 05.19. között	20	10	nemzetbiztonsági bevizsgálás nélkül, akár váltásban is

ZÖLDÁR emlékfutás	06.28.	2	10	FOSZAB
ZÖLDÁR emlékfutás	06.28.	1	7	versenyző csapat
Honvédelmi Tábor	07.29-08.03	7	5	táboroztató, + 2 nap felkészülés
Honvédelmi Tábor	08.12-16.	7	5	táboroztató, + 2 nap felkészülés
20 km-es menetgyakorlat	09.02-04.	4	5	OPFOR feladatok
NATO futás, Budapest	09.22.	1		érdeklődés szerint
Gépjárművezető gyakorlatok	11.18-22.	3	4	FOSZAB
Nem szervezetszerű akadályelhárítók felkészítése	09.10-12	3	15	Földrobbantás, szerelt töltet (végrehajtás, biztosítás)
Nem szervezetszerű VSF felkészítés	09.17-19	3	15	VV foglalkozások
Ezred és MH alapbajnokságai				
Ezred mezei futóbajnokság	04.01.	1	3	biztosítás, ezen felül indulás egyéniben
Ezred lövbajnokság	05.30.	1	12	lőtérőrség, ezen felül indulás egyéniben
Ezred KHT bajnokság	09.03.	1	12	lőtérőrség, ezen felül indulás egyéniben
Ezred járőrbajnokság	09.18.	1	12	lőtérőrség, ezen felül indulás egyéniben

Befejezés

Az önkéntes területvédelmi tartalékos állománykategória rendszerítésével az elsődleges cél nem a Magyar Honvédség aktív (professzionális) katonai szervezeteinek személyi kiegészítése volt, hanem egy új területi alapon szerveződő rendszer létrejötte, mely szükség esetén hozzájárul az ország fegyveres védelméhez, valamint rendelkezésre áll a katasztrófavédelmi feladatok megoldásához, együttműködésben a társ fegyveres és rendvédelmi szervekkel. A Magyar Honvédség jelenleg meglévő haderőnemei mellett egy új elemként (területvédelmi erőként) jelennek meg a területvédelmi ezredek, zászlóaljak.

A területvédelmi alegységek járási századai – a századokat alkotó „helybeli” ÖTT-kből adódóan - helyismerettel rendelkeznek az adott járáásokban. Ez sok esetben fontos és hasznos lehet az aszimmetrikus vagy hibrid hadviselést folytatókkal szemben.

A területvédelmi alegységek a tartalékos állomány által fontos kapcsolatot jelentenek a Magyar Honvédség, valamint a civil társadalom között.

A területvédelmi alegységek megalakulásával egy olyan új szervezeti elem jelent meg a Magyar Honvédségen belül, mely fontos szerepet tölt be a hátszágvédelemben. Fogalmazhatunk úgy is, hogy a területvédelmi alegységek (ezredek, zászlóaljak) a hátszágvédelem, ezen belül a területvédelem „zászlóshajói”.

2018-ban két területvédelmi ezred alakult meg, alárendeltségében a nyugati, valamint a keleti országrész megyéiben megalakult területvédelmi zászlóaljakkal. A hatékonyan működő hátszágvédelem, területvédelem indokoltá teszi további ezredek megalakítását (természetesen, amikor a feltételek rendelkezésre állnak), ezzel egyidejűleg a közigazgatási rendszerhez igazított felelősségi körzetek kijelölését.

További területvédelmi ezred megalakításának egyelőre objektív akadályait látom, de ez nem azt jelenti, hogy „hátra dőlhetünk”, mert vannak területvédelmi zászlóaljak és a zászlóaljakat alkotó, a haza védelme iránt elkötelezett önkéntes területvédelmi tartalékos katonák.

Igen, tenni kell, hogy jobb és jobb legyen a területvédelmi rendszer. Tegyük közösen azért, hogy valóban hatékonyan működő hátszágvédelme legyen Magyarországnak. Bízom benne, hogy az általam leírtak hozzájárulnak ehhez a jobbító munkához.

Felhasznált irodalom

1. Katonai Terminológiai Értelmező Szótár (Budapest, Zrínyi Kiadó, 2015)
2. Clausewitz: A háborúról II. kötet (Budapest, 1962) *(letöltés: <https://www.academia.edu>)*
3. Kiképzési program a Magyar Honvédség Önkéntes Területvédelmi Tartalékos (ÖTT) állomány alapfelkészítése és az Önkéntes Honvédelmi Előképzés (ÖHE) végrehajtásához (2017, Nyt. szám: 224/172)
4. Berki Mihály ezredes: A korszerű hátszágvédelem kialakítása hazánkban, a sajátos feladatai békében és háborúban (kandidátusi értekezés), Budapest, NKE könyvtár
5. 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről